

דוח מעקב מרץ 2022

הרחבת הפעילות לצמצום תופעת האלימות במשפחה
על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
על בסיס החלטת ממשלה 4439 מיום 6 בינואר 2019

שדולת הנשים בישראל

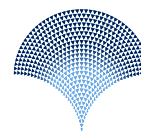
لهبي النساء في إسرائيل

The Israel Women's Network

אודות שדולת הנשים בישראל

שדולת הנשים בישראל היא עמותה ציבורית הפועלת לקידום חברה ישראלית שוויונית והוגנת. השדולה הוקמה ב־1984 כגוף עצמאי ובלתי־מפלגתי, ומאז פועלת לקידום נשים ושוויון מגדרי באמצעות חקיקה, חינוך ומחקר, שינוי מדיניות והעלאת מודעות הציבור בתחום זה. מיום הקמתה שמה לה שדולת הנשים כמטרה להוביל שינוי משמעותי במעמדן של כלל הנשים בישראל, להסמיע שיח שוויוני ומודעות לזכויות נשים ולקדם ייצוג ראוי והולם בזירות השונות במדינה.

אודות המרכז להעצמת האזרח CECI

המרכז להעצמת האזרח הינו עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיוזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את טיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דוח מעקב מרץ 2022

**הרחבת הפעילות לצמצום תופעת האלימות במשפחה
על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים**

על בסיס החלטת ממשלה 4439 מיום 6 בינואר 2019

הדוח נכתב על ידי תחקירנית המוניטור נוי טוביה ובהנחיית ניר לוי, מנהל תוכנית המוניטור
במרכז להעצמת האזרח וטל הוכמן מנהלת קשרי ממשל שדולת הנשים בישראל

תוכן העניינים

3	אלימות במשפחה
6	טבלה מסכמת
9	פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם:
20	סיכום ומסקנות ותובנות

אלימות במשפחה

בשנת 2020 נרצחו בישראל 26 נשים (15 נשים ערביות ו-11 נשים יהודיות). בשנת 2021 (נכון לזמן סקירה זו מהכנסת ב-8 בנובמבר) נרצחו 23 נשים (9 נשים יהודיות, 11 נשים ערביות ו-3 נשים מקבוצות אוכלוסייה אחרות).¹ אולם, האלימות במשפחה הינה רחבה בהרבה מאותן קורבנות שקיפחו את חייהן מידי הקרובים להן. זוהי תופעת הנוגעת לחייהן של אלפים. המספרים של המשטרה מדברים על כ-20 אלף תיקי אלימות בשנה בין בני זוג כאשר כ-83% מהתיקים נרשמה האישה כקורבן העבירה.²

הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה קבעה כי "אלימות היא כל פעולה הנעשית מתוך כוונה לפגוע בזולת או נתפסת ככזו. אלימות מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות ובהסלמה בחומרת התנהגויות. אלימות זו מתקיימת במסגרת המשפחה ובהקשר ליחסים שבתוכה לרבות בני זוג או שותפים לחיים בהווה ובעבר ופגיעה ע"י בן משפחה מורחבת".³ ניתן לראות אלימות בצורות שונות כמו אלימות נפשית, פיזית, כלכלית, מינית איומים והשפלות. מבחינת הפילוח המגדרי, רוב הפניות למוקדי הסיוע הינן לרוב כלפי נשים. החל מספטמבר 2020, בחלוקת הפניות למוקד 118 בגין אלימות בין בני זוג רוב התלונות היו של נשים כלפי בן זוגן.⁴

בשנים האחרונות מתרחש שינוי תפיסתי המנסה להוסיף על טיפול ועזרה לצד הנפגע, גם טיפול בצד הפוגע במטרה למנוע אלימות נוספת או לשנות דפוסי התנהגות אלימים כדי למנוע אלימות מלכתחילה.⁵ סעיף 16 באמנת איסטנבול למאבק באלימות כלפי נשים ואלימות במשפחה עוסק בתוכניות טיפול בגברים אלימים על מנת למנוע ולשנות את דפוסי ההתנהגויות האלימות. מדינת ישראל לא חתמה על האמנה אך הצהירה על כוונתה להצטרף אליה, והתבססה בגיבוש המדיניות, בין השאר גם על עקרונות אמנה זו.⁶ בתוך כך, ניתנים מענים טיפוליים מסויימים לגברים אלימים בקהילה ובבתי הכלא, ולאחר השחרור על ידי גורמים שונים ביניהם משרד הרווחה והביטחון החברתי, שירות בתי הסוהר והשירות לשיקום האסיר.⁷

בתקופת משבר התפרצות נגיף הקורונה חלה עלייה ניכרת באלימות בתוך המשפחה. אלימות במשפחה נוטה להחמיר במצבי לחץ ומשבר. נוסף על כך, הגבלת תנועתם של אזרחי המדינה על מנת לבלום את התפשטות הנגיף, הביאה לשהייה ממושכת בבית ללא יציאה לפעילויות חיצוניות. יחד עם חוסר ודאות וחשש מהשלכות בריאותיות של הנגיף, השלכות כלכליות, חברתיות ופסיכולוגיות, חלה עלייה בהיקף האלימות בין בני הזוג. נראה כי בתקופת הקורונה בהשוואה לטווח חודשי מרץ-ספטמבר 2019 ו-2020 חלה עלייה של 25%-30% במספר הפניות למרכזים למניעת אלימות במשפחה. גם במספר הפניות חלה עלייה, כך שבשנת 2019 נפתחו 12,059 תיקים כלפי אלימות בין בני זוג לעומת 13,645 בשנת 2020,⁸ בה שופלו במרכזים לטיפול באלימות במשפחה 10,338 משפחות, מרבית המסופלים הן נשים (7,039 נשים ו-2,704 גברים).

1. מרכז המחקר והמידע של הכנסת – נכון לנובמבר 2021.
2. מקבץ נתונים בנושא אלימות במשפחה, כנסת ישראל, נובמבר 2021: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/309de8d4-68ef-eb11-8114-00155d0aee38/2_309de8d4-68ef-eb11-8114-00155d0aee38_11_18271.pdf
3. דו"ח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, (2014)
4. יודעת – מרכז ידע נשים ומגדר: ריכוז נתונים.
5. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 2019)
6. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 2019)
7. רמי שוורץ כלים להגדלת ההשתתפות של גברים אלימים בתוכניות טיפול (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 2021)
8. עדו אבגר, נשים בצל מגפת הקורונה: ריכוז נתונים לקראת יום האישה 2021 (הכנסת, מרכז המחקר והמידע)

החלטות ממשלה קודמות

בשנת 2014, בעקבות שורה של מחקרים שפורסמו על אלימות במשפחה ולאחר דיון בראשות השר לביטחון פנים ושר הרווחה, הוחלט על הקמת ועדה בין-משרדית לשם שיפור המערכת הסוציאלית להתמודדות עם תופעת האלימות במשפחה והעלאת המודעות הציבורית. המלצות הועדה ניתנו ביוני 2016.⁹ הועדה מתמקדת בהמלצות בארבעה מעגלים, שחלקם באים לידי ביטוי גם בהחלטה הנוכחית: ניסיון מניעה והעלאת מודעות, איתור מקדים של משפחות שיכולות להגיע למעגל האלימות, אכיפה, הגנה וטיפול שיקומי. ועדת שרים למאבק באלימות שהתכנסה ביולי 2017 אימצה את עיקרי המלצות הוועדה הבין-משרדית (החלטה 1249¹⁰). בשנת 2017 התקבלה החלטה 2820¹¹ לאמץ את המלצות ועדת המנכ"לים למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה שהוקמה בהחלטה 1249 תוך כדי יישום ההמלצות מהוועדה הבין-משרדית. בעקבות ההחלטה, משרד הרווחה החל לפעול ליישומה בשיתוף הגורמים הרלוונטיים. המשרד הציג את צפי התקציב שיידרש לשם יישום הפעולות, כאשר התקציב שנקב עמד על 50 מיליון ש"ח כל שנה למשך חמש שנים.¹² ההחלטה עצמה לא כללה את היקף בסיס התקציב או את מקורותיו.¹³ התקציב שנדרש לתוכנית לא הועבר וכך משרד הרווחה נדרש לבצע משימות ספציפיות על בסיס תעדוף ביצוע התקציב הקיים. בשל כך, לא יישם המשרד חלק משמעותי מהתוכנית.¹⁴ בעקבות לחצים ציבוריים ועלייה בשיעור מקרי רצח נשים, הוקמה ועדה חדשה אשר קידמה את החלטה 4439¹⁵ שאושרה בינואר 2019, ובה הוחלט לקדם פעולות רבות מהוועדה המקורית עם תכנון תקציבי על סך כ-50 מיליון ש"ח. התקציב המיועד התחלק לתקציב שהקוצב למשרד הרווחה ישירות ולתקציב שהגיע מקיצוץ רוחבי ממשרדים אחרים ועמד על 20 מיליון ש"ח לשם השלמה לתקצוב הנדרש. תוספת זו לתקציב משרד הרווחה הייתה תוספת חד פעמית הרלוונטית לשנת 2019 בלבד. ולא לבסיס התקציב לתוכנית הרב-שנתית כולה, כלומר לא תקציב שיועבר כל שנה לשם ביצוע התוכנית. גם תוספת זו לתקציב הועברה לידי משרד הרווחה רק בספטמבר 2019.

בהמשך להחלטת 1249, והתגברות מקרי האלימות במשפחה במהלך משבר הקורונה, הטילה הממשלה על שר הרווחה במהלך שנת 2020, לגבש תוכנית פעולה לשיפור, גילוי ומניעה של תופעת האלימות במשפחה והפיכת הטיפול והמענים בתופעה לטובים יותר.¹⁶ תוכנית זו באה במטרה לסייע ליציאה ממעגל הסיכון. התוכנית קבעה התערבות מונעת וכלי אכיפה וטיפול בפוגעים וסנכרון בין גורמי הטיפול והאכיפה השונים.¹⁷

החוק למניעת אלימות במשפחה קובע כי בית המשפט רשאי להורות לבן אדם שהוצא כנגדו צו הגנה, לפנות לקבלת טיפול מגורם שעליו יחליט בית המשפט. למרות כך, רק כמה עשרות גברים אלימים הופנו לטיפול.¹⁸

לאור האמור, הוחלט בדצמבר 2021, כי בהינתן צו הגנה על בית המשפט להורות על קבלת חוות דעת של עובד סוציאלי מגייס ומעריך. חוות דעת זו תכלול התייחסות מפורשת להתאמת האדם לטיפול וקיימו של מקום פנוי במסגרת טיפולית מתאימה. לאחר קבלת חוות הדעת רשאי בית המשפט להורות על קבלת טיפול במסגרת מטעם המדינה שהומלצה בחוות הדעת.¹⁹

בנוסף, ועל מנת להגדיל את יעילותו של צו ההגנה, בשנת 2021 הוצע לתקן את החוק למניעת אלימות במשפחה כך שלבית המשפט תהיה את הסמכות להורות על מתן צו הגנה בתנאי פיקוח אלקטרוני. באמצעות כך יהיה ניתן לפקח על

9. דו"ח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, [gov.il/he/departments/publications/reports](https://www.gov.il/he/departments/publications/reports)

10. החלטה 1249 https://www.gov.il/he/departments/policies/2016_dec1249

11. החלטה 2820 https://www.gov.il/he/departments/policies/2017_dec2820

12. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

13. החלטה 2820 https://www.gov.il/he/departments/policies/2017_dec2820

14. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 5 (2019)

15. החלטה 4439 https://www.gov.il/he/departments/policies/dec4439_2019

16. החלטת ממשלה 513 מיום 8.11.2022

17. גיבוש תוכנית לאיתור, מניעה וטיפול בצמצום האלימות במשפחה על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (2020).

18. פרוטוקול הכנסת (2021) – חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 – הוראת שעה), התשפ"ב-2021.

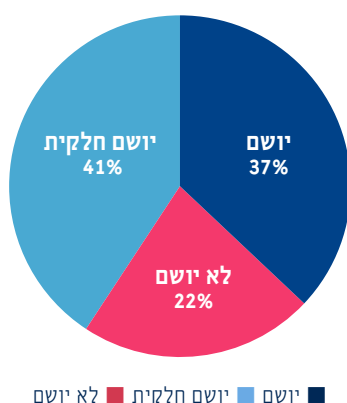
19. חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 – הוראת שעה), התשפ"ב-2021.

מי שניתן כנגדו צו ההגנה כי אכן הוא עומד בתנאי הצו, ובמקרה של הפרת הצו ניתן יהיה להפעיל הליכי מעצר כנגד המפר ללא צורך בהגשת תלונה במשטרה. כתוצאה מפעולה זו.²⁰ הצעות חוק פרטיות נמצאות נכון לכתיבת מסמך זה בשלב הקריאה הטרומית. אולם, טרם גובשה הצעת חוק ממשלתית בנושא. כמו כן, הוחלט על ביצוע טרנספורמציה דיגיטלית להליך העברת הצווים מהנהלת בתי המשפט למשטרה ויתר הגופים המנויים בחוק למניעת אלימות במשפחה, נוכח קשיים רבים שעלו כתוצאה מכך שלמעלה מ-12 צווי הגנה בשנה עדין מועברים לתחנות המשטרה באמצעות פקסים, ולא נקלטים במערכות המבצעות של המשטרה.

תקציב משרד הרווחה עבור מענים לטיפול באלימות במשפחה קיבל תוספת של 55 מיליון שקלים בשנת 2021 ושל כ-50 מיליון שקלים בשנת 2022. אולם, נוכח הזמן הרב הנדרש לביצוע הליכי הרכש ואיוש כוח האדם הנדרש, המצב בשטח עדין רחוק מאוד מלהיות משביע רצון.

בחלוף כשלוש שנים מהחלטת הממשלה 4439, דוח מעקב זה בוחן את אופן יישום סעיפי ומרכיבי ההחלטה השונים יחד עם השלמות שנעשו לה במסגרת החלטת ממשלה 513 משנת 2020, תוך ניסיון לייצר תמונת מצב עדכנית ומפורטת לעת הזו, תוך ניתוח החסמים אשר פוגעים או מעקבים את יישום סעיפי ההחלטה.

מהדוח עולה כי החלטת הממשלה מיושמת באופן חלקי בלבד עד כה. כך, מתוך 27 סעיפים אופרטיביים שיועדו לביצוע, 10 סעיפים יושמו במלואם (37.03%), 11 סעיפים יושמו חלקית (40.74%) ו-6 סעיפים לא יושמו כלל (22.22%).

20. הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון - פיקוח אלקטרוני על אדם שהוצא כלפיו צו הגנה), התשפ"ב-2021.

טבלה מסכמת

סעיף	הסבר הסעיף	מה קורה עד עכשיו	סטטוס יישום
1	הקצאת לפחות שליש מהמענים למגזר הערבי, תוך זמינות ומענה נגיש לאותו מגזר.	הוקצה תקציב שליש מהמענים במסגרת אישור תקציב המדינה לשנת 2021-2022 אך טרם נוצרו התחייבויות וביצוע במזומן כך שבפועל המענים והשירותים בשטח אינם משקפים תמונת מצב קבועה של שליש מהמשאבים המוקצעים לתחום.	לא יושם
2	תקצוב התכנית	התקציב הנוסף (20 מיליון ש"ח) שנקבע בהחלטה הועבר בספטמבר 2019 ונלקח חזרה בסוף שנת 2019. במהלך 2020 בוצעו העברות תקציביות מסוימות, המשרד תיקצב ממקורותיו חלק מהתכנית ותיעדף פעולות לתקצוב תוספתי, אך התוכנית מעולם לא תוקצבה בדיוק כפי שהוגדר בהחלטת הממשלה. התקציב שהוקצה בפועל למול התקציב המוערך ליישום התוכנית הלאומית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה לשנים 2017-2020 הינו 128 מתוך 300 מלש"ח (43%). (הערה: בתקציב 2022, שאושר בנובמבר 2021, אושרו תקציבים חדשים לנושא, לתקופה שלאחר החלטה 4439)	לא יושם
3	תקציב פעולות למענה לתוקפים	הסעיף מקצה 15,874,000 ₪ עבור פעולות למענה לתוקפים. עניין התקציב לא פורט בתשובות המשרד ובדוחות ונשאר בעמימות רבה. עם זאת, ניכרת עבודה משמעותית של משרד הרווחה על מנת לבצע את המשימות שהוטלו עליו בתחום זה.	יושם חלקית
4	הוספת עובדים סוציאליים לטיפול בגברים אלימים	נוספו 60 תקנים לטיפול בגברים, מרבית התקנים אוישו. החסם המרכזי לאיוש התקנים הינו מורכבות ההליכים המכרזיים לאיוש המשרות.	יושם חלקית
5	תכנון להרחיב את המענים במרכזי יום לגברים אלימים	הסעיפים הקשורים למגורים ומעני יום לגברים אלימים תוקצבו ב-2.8 מלש"ח, אך לא פורט לשם מה נועד התקציב ומה נעשה איתו בפועל.	יושם
6	מעני דיור לטיפול בגברים אלימים	הועבר תקציב ייעודי לרשויות המקומיות לסיוע עבור דיור לטווח קצר, כמו כן, נפתח הוסטל עם 12 מיטות השוהים גם במסגרת לינה.	יושם חלקית
7	דירות מעבר לגברים אלימים	ממשרד העבודה והרווחה נמסר שהוקמה דירת מעבר לגברים אלימים וניתן תקציב ייעודי לשם דיור לטווח קצר	יושם

סעיף	הסבר הסעיף	מה קורה עד עכשיו	סטטוס יישום
8	מסגרות טיפול ושיקום	מסגרות הטיפול הנגישות לגברים אלימים הינן מעטות ואינן פועלות באופן רציף. כמו כן, לא נעשות די פעולות לשם "גיוס" גברים אלימים ורתימתם לטיפול. כמו כן, ישנם גברים רבים שאינם מתמידים בטיפול ונושרים במהלכו. ועל כן, נדרש לייצר מערך תמריצים יעיל לשם כניסה לתהליך והשלמתו.	 יושם
9	פיתוח מודל בו יהיו כלי מדידה לשם בדיקת העבודה עם גברים אלימים	המודל בפיתוח, אך טרם גובש מודל המדידה הסופי.	 יושם חלקית
10	הכשרות בשב"ס בנוגע לגברים אלימים	במסגרת גיוסי כוח האדם נפתח קורס הכשרה שהינו חלק מההכשרה הכוללת לטיפול בגברים במרכזי אלימות, בשירותי מבחן ובשב"ס.	 יושם
11	הכשרות במשרד הבריאות בנושא גברים אלימים	הועבר תקציב לבית ספר מרכזי לשם הכשרת עובדים סוציאליים ולבנית קורס ייעודי לעובדי משרד הבריאות. הקורס עדיין נמצא בשלבי בניה.	 יושם חלקית
12	תקציב התוכנית לקורבנות אלימות בסך 27,553,500 ₪	ניכר כי נעשה מאמץ ליישום הסעיף. אולם, ישנה עמימות לגבי חלוקת התקצוב לכל פרויקט סטטוס ביצועו בהתחייבויות ובמזומן.	 יושם חלקית
13	תוספת עובדים סוציאליים ותקציבי פעולה ברשויות המקומיות לשם טיפול בתופעת אלימות נגד ילדים	בוצעה הקצאה של 68 תקנים. מרבית התקנים אוישו. החסם המרכזי לאיש התקנים הינו מורכבות ההליכים המכריזים לאיש המשרות.	 יושם חלקית
14	תוספת עובדים סוציאליים ותקציבי פעולה ברשויות המקומיות לטיפול באלימות נגד זקנים	הועבר תקציב לפתיחת 50 תקנים ואישום. נכון לאפריל 2020, אוישו 88% מסך התקנים.	 יושם חלקית
15	תוספת של שישה עובדים סוציאליים במשטרה	ששת התקנים שהוקצו אוישו. התקציב הועבר מהתכנית "עיר ללא אלימות".	 יושם
16	הקמת שני מרכזי חירום והגנה רב תחומיים לנפגעי אלימות במשפחה	המרכזים טרם נפתחו. הוחלט להרחיב את התכנון ועל פי התכנון הנוכחי, יוקמו ארבעה מרכזי חירום, כאשר הראשון עתיד להיפתח ברבעון השלישי של 2020.	 יושם
17	הרחבת הפעולות במרכזים	ממשרד הרווחה נמסר כי הסעיף מתייחס להקצאת תקנים ייעודיים של עו"ס וכי הפעילות הורחבה בהתאם להחלטה. עם זאת, טרם פורסמו מכרזים לאיש התקנים.	 לא יושם
18	תקציב אוניברסלי על סך 6,140,000 ₪	ניכר כי נעשה מאמץ ליישום הסעיף. אולם, ישנה עמימות לגבי חלוקת התקצוב לכל פרויקט סטטוס ביצועו בהתחייבויות ובמזומן.	 יושם חלקית

סעיף	הסבר הסעיף	מה קורה עד עכשיו	סטטוס יישום
19	תגבור מטה לניהול התוכנית	המשרות אשר הוקצו לתוכנית נכון למאי 2020, אוישו. ישנו צפי להגדיל את המטה בשתי משרות נוספות. במסגרת תכנית העבודה לשנת 2022, יוקצו 2 משרות נוספות לתחום. המשרות שרם יצאו למכרז ולכן יקח זמן רב עד לאישון.	 יושם חלקית
20	תגבור מוקד 118 במוקדנים ועובדים סוציאליים	הועבר תקציב לתגבור המוקד שנקבע בהחלטה. בנוסף, נפתח קו ייעודי ב־2020 לפניות גברים פוגעים ונפגעים.	 יושם
21	פיתוח כלים והכשרות לאנשי מקצוע	הועבר תקציב להכשרות בין משרדיות עבור אנשי המקצוע שעבודתם קשורה לאלימות במשפחה והן כבר מתקיימות.	 יושם
22	התאמת תכנית מניעה "חברות וזוגיות" והרחבתה	כרגע התוכנית פועלת ב־120 בתי ספר ובעקבות התוספת התקציבית, עתידה להתרחב לבתי ספר נוספים.	 יושם
23	הקמת מערך מחקר ומדידה	קיימים קשיים משפטיים בכל הנוגע להסדרת העברת המידע והתנגדות של הייעוץ המשפטי לממשלה להסמכת הגופים השותפים להעביר את המידע	 לא יושם
24	תגבור תחנות משטרה בחוקרי אלימות במשפחה דוברי שפות ובעלי כשירות תרבותית	במסגרת תקציב המדינה לשנים 2021-2022 הוקצה תקציב על סך 5,900,000 ש"ח לבסיס התקציב לתוספת 15 תקנים, אך שרם יצאו מכרזים לאיש המשרות.	 לא יושם
25	פיתוח והרחבת פעולות בקהילה בנושא אלימות במשפחה ובהתאמה תרבותית	הוקמה קבוצת למידה שקיימה מספר מפגשים. בנוסף, הורחבה התוכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות". כמו כן, קיימת תוכנית גשרים, בשילוב משרד העלייה והקליטה המשלבת עו"ס.	 יושם חלקית
26	פיתוח כלים להתאמה תרבותית בנושא האלימות המשפחתית לעובדים סוציאליים וקשישים	נבנו מתודות עבודה אשר ייחודיות לטיפול בתופעת האלימות בקשישים ואף התקיימה קבוצת למידה לנושא זה במיוחד. פועלת הכשרה בנושא "כלים להכשרות תרבותית" שניתנת בבית ספר להכשרת העובדים הסוציאליים.	 יושם
27	פיתוח מערך מדדי תוצאה	נכון למאי 2020, מערך מדדי התוצאה לא קיים ולא עמד בתאריך היעד אשר הוגדר בהחלטה – 31.12.2019.	 לא יושם

פירוש מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם:

סעיף א בהחלטת הממשלה קובע כי במסגרת התכנית לצמצום תופעת האלימות במשפחה יש להרחיב את המענים המתוכננים על פי העקרונות הללו:

1. הקצאת לפחות שליש מהמענים למגזר הערבי, תוך זמינות ומענה נגיש לאותו מגזר.

לפי סעיף א.2 בהחלטה, יוקצו שליש ויותר מהמשאבים המתוכננים לתוכנית לשם טיפול בבעיית האלימות במגזר הערבי. הקצאה זו נקבעה בעקבות שכיחות האלימות במשפחה במגזר הערבי ביחס למגזרים אחרים. בנוסף, הוחלט על הקפדה כללית על תיעדוף במתן השירותים והנגשתם למגזר.

סטטוס: לא יושם

מתשובת משרד הרווחה לפנייתנו עולה כי בוצעו פעולות שונות בקרב המגזר הערבי, הכללו הקצאת תקציבים ומתן מענים טיפוליים ייעודיים.²¹ בתוך כך, במסגרת תקציב המדינה לשנים 2021-2022 אכן הוקצו בתקנות התקציביות שליש למענים טיפולים בחברה הערבית. התקציב הייעודי לחברה הערבית הוקצה על בסיס המלצות צוות המשנה לנושא הטיפול בתופעת האלימות במשפחה בחברה הערבית, אשר פעל במהלך החציון הראשון לשנת 2021, בהשתתפות רחבה של ארגוני חברה אזרחית הפעילים בתחום זה. הצוות המליץ על מספר דרכים לטיפול ומיגור התופעה והוקצו לכך משאבים בתקציב המדינה לשנת 2021-2022:

- 7,000,000 ש"ח ל-35 תקנים עו"סיות משטרה. עם זאת, טרם אוישו התקנים שהוקצו. כמו כן, כיום מושקעים 2 מיליון שקלים למימון עובדות סוציאליות משטריות מתקציב פעולות בקהילה. עם זאת, עדיין קיים פער 32 עו"ס משטרה בשטח.²²
 - 32,227,000 ש"ח ל-79 חוקרי אלימות במשפחה, תוך תעדוף לקליטת נשים חוקרות. רוב תקנים אלו טרם אוישו. על כן, כיום עדיין קיים מחסור בחוקרי אלימות במשפחה בחברה הערבית.
 - 1,800,000 ש"ח לתגבור עובדים סוציאליים ברשות לשיקום האסיר. כיום ישנו מחסור של עובדים סוציאליים בחברה הערבית בטיפול באסירים משתחררים, בדגש על שחרור מוקדם. רוב תקנים אלו טרם אוישו.
 - 3,024,000 ש"ח למקלט חירום ייעודי לנשים בחברה הערבית (12 נשים וילדיהן), המקלט טרם הוקם.
 - 2,000,000 ש"ח להכשרה של מתורגמנים בתיקי אלימות במשפחה תחת הנהלת בתי המשפט. טרם אוישו המתורגמנים.
 - 3,024,000 ש"ח למסגרת מוגנת ל-60 נשים.
 - 3,000,000 ש"ח ל-10 תקנים לעובדים סוציאליים לשירות בתי הסוהר.²³ רוב התקנים טרם אוישו.
- כאמור, המלצות אלה עוגנו בתקציב המדינה, לשם מתן מענה לצרכי החברה הערבית בכל הנוגע לטיפול בתופעת האלימות במשפחה. עם זאת, משאבים אלו טרם תורגמו מרמת התקנה התקציבית לביצוע השירותים ואיוש התקנים הנדרשים בפועל. על כן סעיף זה נותר תחת קטגוריה לא יושם.

21. מתוך מענה של משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

22. מתוך מענה של משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

23. מצגת מסקנות צוות משנה בנושא טיפול בתופעת האלימות במשפחה בחברה הערבית.

2. תקציב התכנית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה

על מנת לייצר מקור תקציבי ליישום החלטת ממשלה 4439 הוטל על משרד האוצר לבצע קיצוץ רוחבי (0.03%) בתקציבי שאר משרדי הממשלה במסגרת תקציב שנת העבודה 2019, ולהעביר את הסכום שקוצץ על סך 20 מיליון ₪ ליישום החלטה 4439.²⁴ הסכום יתווסף ל-29.5 מל"ח שהוקצו על ידי משרד הרווחה.²⁵

סטטוס: לא יושם

ישנה עמימות רבה לגבי התקציב הקיים, שימושיו ומקורותיו. מפרוטוקול דיון מליאת הכנסת מיום 25.11.2019²⁶ עולה כי התקציב הנוסף הועבר רק בספטמבר 2019 ומכך שמשרד הרווחה היה צריך שוב לתעדף את הסעיפים בהחלטה לפי צורך, כפי שעשה בהחלטות הקודמות כשלא היה תקציב מיועד לביצוע המענים הנדרשים לשם המאבק באלימות במשפחה. על פי פרסומים בתקשורת ומשיח עם גורמים מקצועיים המעורבים ביישום המדיניות עולה כי הן בשנת העבודה 2019 והן בשנת העבודה 2020 הוקצה תקציב משרדי ולצידו תקציב תוספתי שאינו עומד על הסכום אשר הוקצה במסגרת החלטה 4439.²⁷ לפי מקורות אלו, התקציב שהוקצה בפועל למול התקציב המוערך ליישום התכנית הלאומית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה לשנים 2017-2020, שאומצה על ידי הממשלה הינו 128 מתוך 300 מל"ח (43%).²⁸

סעיף ג' בהחלטת הממשלה מורה למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לבצע בשנת 2019 את הפעולות הבאות תוך חלוקה לטיפול בתוקפים, בקורבנות ובעניינים אוניברסליים.

חלק 1: מענה לתוקפים

3. תקציב פעולות למענה לתוקפים.

סעיף ג.1 מקצה 15,874,000 ₪ מתוך הסכום הכולל שהתוכנית מתקצבת לטיפול בכל הסוגיות הקשורות למתן מענה לתוקפים.

סטטוס: יושם חלקית.

מתשובת משרד הרווחה לפניית המרכז להעצמת האזרח עולה עמימות לגבי התקציב שהועבר בפועל לשם יישום ההחלטה. עם זאת, היה ניכר שנעשה מאמץ רב מצד משרד הרווחה ליישום הסעיפים באמצעות תעדוף התקציב המשרדי.

חלק מהמענים בסעיף זה תקוצבו במסגרת בתקציב המדינה לשנים 2021-2022, אך טרם יושמו בפועל.

4. תוספת עובדים סוציאליים לטיפול בגברים אלימים

סעיף ג.1.א) בהחלטה קבע כי יש להוסיף עובדים סוציאליים בכדי לשפל בגברים אלימים שכן התוכנית מתמקדת בטיפול ושיקום ואף איתור מקדים של מקרים כדי למנוע אותם לחלוטין.²⁹

24. החלטת ממשלה 4438 מיום 06.01.2019 בנושא שינוי בסדר העדיפות הממשלתית לצורך הרחבת המענה הממשלתי בנושא האלימות במשפחה ותיקון החלטת ממשלה

25. פרוטוקול ישיבה מס' 16 של מליאת הכנסת ה-22, 61 (25.11.2019)

26. פרוטוקול ישיבה מס' 16 של מליאת הכנסת ה-22, 61 (25.11.2019)

27. "חיות כיס" הפודקאסט הכלכלי של כאן תאגיד השידור הציבורי. פרק 159: אבדו – 250 מיליון שקל

28. דוח מבקר המדינה התשפ"א-2021 ההתמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג

29. חדוה קפלנסקי, מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019) (להלן: מעקב התקצוב).

סטטוס: יושם חלקית

מדו"ח מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה" (להלן: דו"ח מעקב התקצוב) עולה כי עבור תוספת עובדים סוציאליים ותקציבי פעולה ברשויות המקומיות לטיפול בגברים אלימים, הועברו 10.2 מיליון ₪ לשם איוש 60 תקנים של עובדים סוציאליים לתחום זה.³⁰ 27 תקנים הוקצו לרשויות הערביות, 23.25 תקנים לרשויות יהודיות ו-9.75 תקנים לרשויות מעורבות.³¹ מתשובת משרד הרווחה באפריל 2020, עלה כי רק 30.8 תקנים מתוכם אוישו,³² עקב קושי בגיוס עובדים סוציאליים.

עד אוקטובר 2020 קיים משרד הרווחה רק הכשרה אחת בנושא.³³ משרד הרווחה מסר לדוח מבקר המדינה כי בשל התקציב ההמשכי בשנים 2020 ו-2021 מקשה לאייש את התקנים, וכי הוא פועל בכפוף למגבלות הקיימות לאיושם. במענה משרד הרווחה ממרץ 2022 לפנייתנו, כי לאור העלייה במקרי אלימות במשפחה הושקע תקציב נוסף ברשויות לטיפול באלימות במשפחה. בתוך כך, נוספו 60 תקנים לטיפול בגברים. עוד דווח כי חלק מתקנים אוישו אך עדיין ישנו קושי משמעותי בגיוס וקליטה לתפקידים אלו.³⁴

5. הרחבת המענים במרכזי יום לגברים אלימים

סעיף 1.ג. (ב) קובע כי יש להרחיב את מתן המענים במרכזי היום לגברים אלימים. מרכזים אלו נותנים מענה במהלך היום לגברים אלימים ועשויים לעזור בהוצאת הגברים מהבית תוך כדי טיפול חוץ אינטנסיבי.

סטטוס: יושם

מדו"ח מעקב התקצוב עולה כי כל סעיפי תחום מסגרות היום של גברים תוקצבו ב-2.8 מלש"ח. עם זאת, לא פורט לשם מה נועד התקציב ומה נעשה איתו בפועל.³⁵ ממשרד הרווחה, נמסר שישנם מרכזים המציעים מסלול בוקר, ערב ומסלול משולב (50 שעות) וכן, הפעילות הותאמה גם לגברים השוהים במרכזי סיוע עם לינה וגם לגברים שגרים בביתם.³⁶

מדו"ח מבקר המדינה לשנת 2021 עולה כי הורחבו המענים במרכזי יום לגברים אלימים. אושר התקציב להקמת בית נועם בצפון והמסגרת החלה לפעול בשנת 2019. הבית נמצא בשלבי אכלוס הולכים וגוברים ומידת הנשירה הולכת ומצטמצמת. שיעור המטופלים בבתי נועם מקרב המגזר הערבי קטן – בשנת 2017 שולבו בבתי נועם שבעה מטופלים מהמגזר הערבי, בשנת 2018 שולבו עשרה ובשנת 2019 סופלו 13 גברים ערבים בבית נועם שבמרכז הארץ ושבעה נוספים בבית נועם שבדרום הארץ.³⁷

משרד הרווחה נמצא בתהליך של הקמת בית נוסף בצפון הארץ.³⁸ ממשרד הרווחה נמסר כי המענים הורחבו לאחר קבלת החלטת ממשלה 4439, ומיום שהורחבו התקציב הפך לקבוע.³⁹

30. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019) (להלן: מעקב התקצוב).
31. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, (2019).
32. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.
33. התמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג, דוח מבקר המדינה, התשפ"א 2021.
34. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.
35. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019) (להלן: מעקב התקצוב).
36. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.
37. התמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג, דוח מבקר המדינה, התשפ"א 2021.
38. שם.
39. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

6. הרחבת מעני דיוור לטיפול בגברים אלימים

סעיף ג.1(ג). קובע כי יש להרחיב את המענים לגברים המורחקים מביתם, כך שיכללו דיוור הכולל טיפול. פתרונות אלו דוגלים בהוצאת הגורם האלים מהבית במקום הוצאת הקורבן.

סטטוס: יושם חלקית

בעבר הופעלו לשם כך דירות של"ב (שהייה למורחקי בית) אך אלו נסגרו.⁴⁰ ממשד הרווחה נמסר כי הועבר תקציב ייעודי לרשויות המקומיות לסיוע עבור דיוור לטווח קצר וכן, הפעולה הותאמה לגברים השוהים גם במסגרת לינה. כמו כן, נפתח הוסטל עם 12 מיטות.⁴¹

מצורך שהחל בתקופת משבר הקורונה בשנת 2020 עקב הרחקת גברים אלימים ללא מקום חלופי לשהות בו, משרד הרווחה הציע לממן לגברים אלו שהייה במלונות בתנאי שיסכימו להיכנס לטיפול במרכזים לטיפול באלומות במשפחה. עקב הצלחה זו, הוחלט להפוך מענה זה לקבוע, כאשר בשלב הראשוני ייפתחו ארבע דירות בארבעת מחוזות המשרד. הדירה הבאה לגברים מורחקים תיחנך בבאר שבע ולאחר מכן בירושלים ודירה נוספת צפויה להיפתח דירה דומה במחוז צפון.⁴² לאחרונה פורסם מכרז לאספקת השירות ונבחרו המפעילים להקמת הדירות. בתשובת משרד הרווחה נמסר כי עתה פועלות 2 דירות לגברים שהורחקו מבנות זוגן כמענה זמני המשולב עם מערך טיפולי, 2 דירות נוספות יוקמו במהלך השנה הנוכחית.⁴³

7. הקמת דירת מעבר לגברים אלימים

סעיף ג.1(ד). קובע כי יש להקים דירת מעבר נוספת הנועדת לשם הוצאה מהירה של גברים אלימים מהבית בעת הצורך עד למציאת דיוור קבוע.

סטטוס: יושם

ממשד הרווחה נמסר כי הוקמה דירת מעבר והועבר תקציב ייעודי לשם דיוור לטווח קצר.⁴⁴

8. מסגרות טיפול ושיקום – תוכניות בתי הדין הקהילתיים והוסטל "מפתחות"

לפי החוק למניעת אלימות במשפחה, בתי המשפט מוסמכים להפנות גברים הנוהגים באלימות לקבלת טיפול.⁴⁵ כחלק מהליך הטיפול בגברים אלימים לצורך שיקומם על מנת לסייע בידם להיחלץ ממעגל האלימות מופעלים מסגרות יעודיות ותוכניות בתי הדין הקהילתיים והוסטל "מפתחות".

סטטוס: יושם

מסגרות הטיפול הנגישות לגברים אלימים כמתואר לעיל הינן מעטות ואינן פועלות באופן רציף. כמו כן, לא נעשות די פעולות ל"גיוס" גברים הפוגע לשם רתימתו לטיפול וישנם גברים שאינם מתמידים בטיפול ונושרים במהלכו. דו"ח מבקר המדינה לשנת 2021 המליץ כי רשות האסיר ומשרד הרווחה יפעלו בשיתוף שירותי הרווחה ברשויות המקומיות להגדלת מספר האסירים המשוחררים בתחום האלימות במשפחה המשולבים במסגרות הטיפול

40. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, (2019)

41. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

42. הודעת דוברות, משרד הרווחה והביטחון החברתי חונך דירות לגברים מורחקים, 2021.

43. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

44. שם.

45. ס' 2א לחוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991 (להלן: החוק למניעת אלימות במשפחה).

בקהילה, תוך הכשרת הגורמים המשפלים בקהילה לטיפול באסירים משוחררים.⁴⁶ משרד הרווחה, גוינט'אשלים וד"ר שלי גלי מגבשים בימים אלו מחקר הערכה לתכנית זו.⁴⁷

9. פיתוח מודל עבודה עם גברים אלימים הכולל כלי מדידה

סעיף ג.1(ה) מורה על פיתוח מודל עבודה שיפולי עם גברים אלימים,⁴⁸ אשר מכיל בתוכו כלי מדידה.

סטטוס: לא יושם.

ניסוח ומדידה של תוצאות ההתערבויות ובניית מסד נתונים יסייעו בשיוב ההחלטות על איתור, הפניה ושירותים מותאמים לטיפול. לשם פיתוח מודל העבודה פורסם קול קורא לצורך של סקירת מודלים טיפוליים,⁴⁹ מכון ברוקדייל נבחר לשם סקירה זו וצפוי היה להגישה ביוני 2020, אך הסקירה לא פורסמה. כמו כן, הוקמה קבוצת למידה שהחלה לעבוד בנובמבר 2019 וכוללה בתוכה אנשי מקצוע ממטה משרד הרווחה ומהאקדמיה.⁵⁰ אך טרם גובש מודל העבודה הסופי.

ישנה התקדמות בכלי להערכת מסוכנות לצורך התערבות במשפחה, התשתית הטכנולוגית פותחה במסגרת התקשרות עם ג'וינט אשלים. כלי להערכת מסוכנות זה צפוי להיות ממוחשב, עם תיק ללקוח, פלטפורמה ייעודית, תיק התערבות ומדידה ייעודית. הפיילוט בוצע מול יחידות מקצועיות והמשטרה, כמו כן בוצע הכשרות להפעלת הפיילוט. יש לציין כי בקרוב ייפתחו קורסי הכשרה ייעודיים לעבודה עם הכלי החדש ובהטמעת הכלי בארגונים השונים שמבצעים הערכת מסוכנות.⁵¹ עם זאת, הכלי עדיין לא הושמע. בין היתר נוכח מורכבות של ממשקים בין הגופים השונים. ממשרד הרווחה נמסר כי המסמך יובא להצגה ולדיון למפגש הקרוב של הוועדה הבין משרדית לצורך הטמעתו בשטח.⁵²

10. הכשרות בשב"ס בנוגע לגברים אלימים

סעיף ג.1(ו) מטיל על משרד הרווחה להעביר תקציב לשם קורס הכשרת שוטרים בשב"ס ולפתוח אותו, זאת בכדי להרחיב את התשתית הטיפולית בגברים אלימים.

סטטוס: יושם

במסגרת גיוס לכוח אדם נפתח קורס הכשרה שהינו חלק מההכשרה הכוללת לטיפול בגברים במרכזי אלימות, בשירותי מבחן ובשב"ס.⁵³

11. הכשרות למשרד הבריאות בנושא גברים אלימים

סעיף ג.1(ז) בהחלטה קבע כי על משרד הבריאות להקים הכשרות מקצועיות לעובדי משרד הבריאות בנושא גברים אלימים.

46. דוח מבקר המדינה לשנת התשפ"א 2021 ההתמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג.

47. שיחה טלפונית ד"ר דניאלה ביניש, מנהלת תכנית בתי המשפט הקהילתיים, ג'וינט ישראל-אשלים מ 27 בפברואר 2022.

48. שם ; החלטה 4439.

49. מתוך מענה של משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

50. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, (2019)

51. מתוך מענה של משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

52. מתוך מענה של משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

53. עדו אבגר אלימות במשפחה: הטיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, (2019)

סטטוס: יושם

הועבר תקציב לבית ספר מרכזי לשם הכשרת עובדים סוציאליים ולבנית קורס ייעודי לעובדי משרד הבריאות. בשנת 2020 יצאה הכשרה לטיפול בגברים למשרד הבריאות, לפי הצרכים של המשרד, בתקציב של כ-65,000 ש"ח. בשנת 2021 מתקיימות 2 הכשרות למשרד הבריאות בנושא טיפול בטרומה למבוגרים ולטיפול בילדים. הטיפול במבוגרים כולל טיפול בגברים. לשנת 2022 עומדים בפני הגשה של הכשרות נוספות לבריאות הנפש, בנושא מיומנויות באלמ"ב ולטיפול בטרומה.⁵⁴

חלק 2: מענה לקורבנות

12. תקציב הפעולות עבור קורבנות אלימות

סעיף 2.ג בהחלטה קבע כי יוקצו 27,553,500 ש"ח עבור פעולות שנותנות מענה לקורבנות האלימות במשפחה.

סטטוס: יושם חלקית

ככלל, ישנה עמימות מצד משרד הרווחה לגבי הסעיפים התקציביים וכן איזה תקציב הועבר לכל משרה. אולם, ניכר מאמץ מצד משרד הרווחה ליישום הסעיפים ביחס לתקציב הקיים.

השקעות המדינה בפעולות למניעה ראשונית עבור קורבנות אלימות הסתכמו בכ-9.2 מיליון ש"ח בשנת 2019 – בכ-1.4% מתוך סך השקעות המדינה בענישה ובהגנה על הנשים באמצעות מקלטים, עיקר הדגש בפעילות משרד הרווחה מושם על ההגנה על הקורבנות ועל טיפול לאחר מעשה ולא על מניעה מראש של התופעה.⁵⁵

13. תוספת עובדים סוציאליים ותקציבי פעולה ברשויות המקומיות לשם טיפול בתופעת אלימות נגד ילדים

סעיף 2.ג(א) מורה למשרד הרווחה על העברת תקציב לשם מימון הקמת התקנים ואיושם בפועל. תוספת העובדים הסוציאליים הינה ייעודית עבור טיפול בילדים החווים אלימות במשפחה, זאת לאור מחסור בכוח אדם שמיועד ספציפית לטיפול בילדים כפי שהופיע בדו"ח הוועדה.

סטטוס: יושם

הפעולה תוקצבה בכ-11.6 מלש"ח לבסיס התקציב לשם יצירת 68 תקנים.⁵⁶ מרבית התקנים לטיפול בילדים אוישו. בנוסף על זה הועבר תקציב פעולה של 2.4 מיליון ש"ח (ביחד עם עובדים סוציאליים לטיפול בגברים אלימים).⁵⁷

14. תוספת עובדים סוציאליים ותקציבי פעולה ברשויות המקומיות לטיפול באלימות נגד קשישים

סעיף 2.ג(ב) בהחלטה קבע כי על משרד הרווחה להעביר סכום (לא הוגדר מראש בגוף ההחלטה) לשם פתיחת תקנים לעובדים סוציאליים ואיושם עבור הטיפול באוכלוסיית האזרחים הוותיקים שעוברים אלימות במשפחה.

54. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

55. התמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג, דוח מבקר המדינה, התשפ"א 2021.

56. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

57. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

סטטוס: יושם חלקית

הועבר תקציב של 8.5 מיליון ₪ לשם יצירה של 50 תקנים ואיושם ביחד עם תקציב פעולה (לשם תפעול מערך האיוש) של חצי מיליון ₪.⁵⁸ נכון לאפריל 2020 אוישו 88% מסך התקנים שהוקצו.⁵⁹

15. תוספת של שישה עובדים סוציאליים במשטרה

סעיף ג.2(ג) בהחלטה קובע כי יש לתקצב יצירה של שישה תקנים נוספים של עובדים סוציאליים במשטרה.

סטטוס: יושם

כמיליון ש"ח הועברו לטובת פעולה זו מתכנית "עיר ללא אלימות" של המשרד לביטחון פנים למשרד הרווחה לשם יצירה של 6 תקנים נוספת. תוכנית זו כבר הכילה 9.5 תקנים מלכתחילה, ותוספת זו מאפשרת מענה לכ-20 יישובים ערבים.⁶⁰ ששת התקנים שהוקצו אוישו.⁶¹

16. הקמת שני מרכזי חירום והגנה רב תחומיים לנפגעי אלימות במשפחה

סעיף ג.2(ד) מורה על פתיחת שני מרכזים שישמשו מקום הגנה למקרי חירום לנפגעי אלימות.

סטטוס: יושם

הפעולה תוקצבה ב־5.1 מלש"ח, ונוספו 4 מרכזי חירום במקום שניים. מבחינה גיאוגרפית הוקם מרכז אחד בצפון, ושלושת האחרים בתהליכי הקמה ברחבי הארץ. המרכזים אושרו, נבחרו ספקי ביצוע ונכון לכתיבת מסמך זה הם נמצאים בישורת האחרונה.⁶² מרכז החירום הראשון הפועל 24/7, נפתח בחודש אוגוסט 2021 בצפון, עד כה קיבלו מענה למעלה מ-200 נפגעי אלימות משפחה, כ-30 משפחות שנעזרו במקום לצרכי הלנת חירום. המרכז השני צפוי להיפתח באיזור המרכז, (צפי לפתיחת השירות לציבור הינו אפריל 2022), המרכז השלישי נמצא בשלבי הקמה ראשוניים (צפי לפתיחה הינו אוגוסט 2022), המרכז הרביעי יפתח בדרום (צפי לפתיחה בחודש נובמבר 2022).⁶³

17. הרחבת הפעולות במרכזים למניעת אלימות

בסעיף ג.2(ה) נקבע כי יש לתקצב את פיתוח והרחבת פעילות המרכזים למניעת אלימות הקיימים וכן, את אלו שעתידיים להיפתח. הפיתוח כולל את הרחבת המענים הניתנים ויכולת העזרה שאותם המרכזים מספקים. לדוגמא: פיתוח טיפולים קבוצתיים, התערבויות קהילתיות למניעת האלימות בכל סוגי האוכלוסיות המסופלים במרכזים עצמם (כלומר גם קורבנות וגם תוקפים) והוספת טיפולים פרא־רפואיים.

סטטוס: לא יושם

ממשרד הרווחה נמסר שהסעיף מתייחס להקצאת תקנים ייעודיים של עו"ס וכי הפעילות הורחבה בהתאם להחלטה.⁶⁴ ממשרד הרווחה נמסר כי במהלך חודש פברואר 2022 יוקצו כ-60 תקנים נוספים להרחבת הפריסה והקטנת זמני ההמתנה ברשויות המקומיות.⁶⁵ עם זאת, יש לציין כי שרם פורסמו המרכזים והתקנים לא אוישו.

58. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין־משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

59. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

60. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין־משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

61. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

62. שיחה טלפונית סמנכ"לית שירותים חברתיים גב' איריס פלורנשין מתאריך 28 בפברואר 2022.

63. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

64. שם.

65. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

חלק 3: מענים אוניברסליים

18. תקציב לפעולות אוניברסליות למיגור האלימות במשפחה

סעיף ג.3. מקצה 6,140,000 ₪ מסך כל תקציב התוכנית עבור פעולות אוניברסליות שנקבעו בתוכנית למניעת ומיגור האלימות במשפחה.

סטטוס: יושם חלקית

ככלל, ישנה עמימות מצד המשרד לגבי הסעיפים התקציביים וכן כמה תקציב הועבר לכל משרה. כמו כן, ישנו קושי להפריד בין התקציבים שהוקצו לפני החלטה זו והגיעו משנת 2018 ואף לפני כן. בכל זאת ניכר מאמץ מצד משרד הרווחה והעבודה ליישום הסעיפים ביחס לתקציב הקיים.

19. תגבור משה ניהול התוכנית

לפי סעיף ג.3(א) בהחלטה, יש לפעול להרחבת המטה במשרדים הממשלתיים לניהול התוכנית. לא פורטה התוספת התקציבית הנדרשת עבור סעיף זה.

סטטוס: יושם חלקית

ממשרד הרווחה נמסר כי שתי המשרות אשר הוקצו לתוכנית נכון למאי 2020, אוישו וכיום נמצאים בתפקידם: מנהלת תחום הכשרות ומנהלת תחום במדידה ומחקר. המשרד צפוי להגדיל את המטה בשתי משרות נוספות, אחת מהן לתחום התקצוב. בשנת 2022, יוקצו 2 משרות נוספות לתחום.⁶⁶ יש לציין כי המשרות עדיין לא יצאו למכרז ולכן יקח זמן רב עד לאישון.

20. תגבור מוקד 118 במוקדנים ועובדים סוציאליים

סעיף ג.3(ב) קובע, כי על משרד הרווחה להעביר תקציב לשובת תגבור מוקד החירום הנ"ל בו ניתן מענה לנפגעים ופוגעים במשפחה. כמו כן, יש לדאוג לאיוש המוקד במוקדנים ועובדים סוציאליים בכדי לתת מענה נרחב, מקצועי ומהיר יותר.

סטטוס: יושם

לשם הרחבת המענה במוקד החירום הועברו 1 מלש"ח.⁶⁷ מבדיקה שערכנו עולה כי המענה הורחב וקיים קו ייעודי ב-2020 לפניות גברים פוגעים ונפגעים.⁶⁸

21. פיתוח כלים והכשרות לאנשי מקצוע

לפי סעיף ג.3(ג) נקבע כי יש להקצות תקציב עבור פיתוח הכשרות בין-משרדיות שיפתחו שפה משותפת בתחום האלימות במשפחה.

סטטוס: יושם

הועברו 0.6 מלש"ח ליישום סעיף זה. התקציב נועד להכשרות בין משרדיות עבור אנשי המקצוע שעבודתם קשורה לאלימות במשפחה. מטרת ההכשרות היא ליצור שפה משותפת וממשקי עבודה בין גורמי המקצוע. את ההכשרות עובדים משרד הבריאות, החינוך, הרווחה, שב"ס ועוד.⁶⁹

66. מתוך מענה של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

67. עדו אבגר אלימות במשפחה: השיפול בגברים אלימים בישראל (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, (2019).

68. בדיקה ישירה מול מוקד 118.

69. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

22. התאמת תכנית מניעה "חברות וזוגיות" והרחבתה

לפי סעיף 3.ג(ד), יש להתאים ולהרחיב את תוכנית "חברות וזוגיות". זוהי תכנית משותפת למשרד החינוך והאגף לשירותים חברתיים ואישיים במשרד הרווחה, אשר פועלת בבתי ספר ומעבירה תכנים לגבי אלימות במשפחה. מתשובת משרד החינוך נמסר כי גובשה תכנית חינוכית לחיי משפחה על ידי מפקחות ומדריכות שפ"י, יתר על כן, הוקצו ימי הדרכה יעודים לנושא.⁷⁰

סטטוס: יושם

כרגע התוכנית פועלת ב־120 בתי ספר ובעקבות תוספת תקציבית של 0.8 מלש"ח עתידה להתרחב לבתי ספר נוספים.⁷¹ בשנת 2019 למדו בכיתות י"א וי"ב בחינוך הרגיל 252,684 תלמידים ב־1,650 בתי ספר תיכוניים. משרד החינוך דיווח למבקר המדינה בממרץ 2021 כי התוכנית נמצאת בתהליכי עדכון.

23. הקמת מערך מחקר ומדידה

לפי סעיף 3.ג(ה) על משרד הרווחה להקים מערך מדידה לתוכנית.

סטטוס: לא יושם

נבנו חמישה מודלים לשם הצבת בסיס לעבודה מכוונת תוצאות (כלומר בדיקת מספר האנשים שיצאו ממעגל האלימות) וכן, התחיל מחקר למדידת הערכה בתחום הטיפול באלימות במשפחה. כלי למדידת מימד האפקטיביות בטיפול נמצא כרגע בשלבי פיתוח מתקדמים.⁷²

יתר על כן, פיתוח מאגר נתונים מתכלל בין כלל הגופים – בוצע ממשק העברת מידע עם משרד לביטחון פנים ועם הלמ"ס. הנתונים נמצאים בתהליכי סיווג וסטנדרטיזציה.⁷³ ממשק הרווחה נמסר כי המשרד יצא למדידה ראשונה והתקבלו התוצאות הראשוניות. המשרד נערך להפצת הכלי לשטח.⁷⁴ יש לציין כי קיים משפטי הנובע מהוראות תקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים) ובשל התנגדות עקרונית של הייעוץ המשפטי לממשלה למתן הסמכה לחלק מהעברות המידע הנדרשות. נדרשת הסרה של חסם משמעותי זה לשם הסדרה של העברת המידע בין הרשויות המטפלות.

24. תגבור תחנות משטרה בחוקרי אלימות במשפחה דוברי שפות ובעלי כשירות תרבותית

לפי סעיף 3.ג(ו), תחנות משטרה יתוגברו בחוקרים נוספים וכן, בחוקרים המדברים שפות נוספות לשם יכולת תקשורת טובה יותר (רוסית, ערבית, אמהרית וכו').

סטטוס: לא יושם

התגבור טרם יצא לפועל. ממשק הרווחה נמסר כי הועבר תקציב ייעודי על סך 2.2 מלש"ח ב־2018 (טרם ההחלטה) כסכום חד פעמי, אך כרגע ההליך נמצא במשא ומתן של המשטרה ומשרד האוצר לקראת אישור המשרות בחודשים הקרובים.⁷⁵ במסגרת תקציב לשנים 2021–2022 הוקצה תקציב 5,900,000 ש"ח לתוספת 15 תקנים, אך טרם יצא מכרז והתקנים לא אוישו. מתשובת משרד הרווחה נמסר כי במהלך שנת 2022 תעביר הועדה הבין־

70. מתוך מענה של משרד החינוך לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

71. חדוה קפלנסקי מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין־משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה, 3 (2019)

72. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

73. שיחה טלפונית סמנכ"לית שירותים חברתיים גב' איריס פלורנטיין מ־28 בפברואר 2022.

74. מתוך מענה של משרד העבודה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

75. שם.

משרדית למשטרת ישראל תקציב להקמת 11 מחלקי משפחה מותאמי תרבות. יתר על כן, יועבר תקציב להעסקת עובדים סוציאליים ייחודים בשב"ס.⁷⁶ כלומר ניתן לראות כי יקח זמן רב עד שיוציאו מכרז ויאישו את התקנים.

25. פיתוח והרחבת פעולות בקהילה בנושא אלימות במשפחה ובהתאמה תרבותית

סעיף 3.ג.ז(ז). מורה על הרחבת תוכניות קהילתיות המותאמות תרבותית לכל קהילה בנושא אלימות במשפחה.

סטטוס: יושם חלקית

ממשרד הרווחה נמסר כי הוקמה קבוצת למידה בנושא אשר קיימה מספר מפגשים. בנוסף, הורחבה התוכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות" בשיתוף עם משרד החינוך. לפי דוח מבקר המדינה לשנת 2021, אין בידי משרד החינוך נתונים מדויקים בדבר מספר בתי הספר או מספר התלמידים שנחשפו אליה. בנוסף, אין אמות מידה להפעלת התוכנית בתיכונים שהן הופעלו. רוב תלמידי התיכונים במדינה לא נחשפו לתכנים של התוכנית. כמו כן, לא הוגדרו מדדים תוצאתיים לבחינת הצלחת התוכנית, על מנת לשפר את התועלות בתוכנית האמורה לצמצום תופעת האלימות בין בני הזוג.

כמו כן, קיימת תוכנית גשרים, בשילוב משרד העלייה והקליטה המשלבת עו"ס שיהיה רגיש לתרבות לשם טיפול בעולים הנמצאים במרכזים לאלימות.⁷⁷ לפי המידע הקיים, שלושה (11%) מ-28 המרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה שבהם הועסק עו"ס עולים בשנת 2019 פעלו ברשויות המקומיות שרמתם החברתית – כלכלית נמוכה. יש לציין כי התוכניות קיימות לפני ההחלטה ומתשובת משרד הרווחה לא ברור היקף הרחבתן והקצאת המשאבים המתועדפים כאמור.

26. פיתוח כלים להתאמה תרבותית בנושא האלימות המשפחתית לעובדים סוציאליים לקשישים

לפי סעיף 3.ג.ח(ח) יש להקים מערך ולפתח כלים בכדי להביא להתאמה תרבותית לעובדים סוציאליים אשר מטפלים בקשישים שעברו אלימות משפחתית.

סטטוס: יושם

נבנו מתודות עבודה ייחודיות לטיפול בתופעת האלימות בקשישים ואף התקיימה קבוצת למידה לנושא זה במיוחד. כמו כן, כרגע פועלת הכשרה בתחום האלימות במשפחה "כלים להכשרת תרבותית" הניתנת בבית הספר המרכזי להכשרת העובדים הסוציאליים.⁷⁸ בהמשך להחלטות התוכנית הלאומית הבין משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה התקיים במהלך 2021 מערך של 6 קבוצות השמעה וליווי בשדה בתחום הטיפול והמניעה של התעללות והזנחה אזרחים וותיקים. קבוצות ההשמעה יועדו לרכזי יחידות לטיפול ומניעת התעללות בזקנים ומשרתת: העמקת הידע התיאורטי והמחקרי בתחום בקרב רכזי היחידות, באמצעות ניתוח מקרים וסוגיות העולות מהעבודה בשטח, העמקת מיומנויות אבחון, התערבות ומניעה ברמה הפרטנית והקהילתית, העמקת מיומנויות ריכוז ומיצוב של היחידה במחלקת הרווחה וכן פיתוח חוסן של מרכזי היחידות וקבלת תמיכה בקבוצת השווים.⁷⁹

27. פיתוח מערך מדדי תוצאה

לפי סעיף ד' על המשרד להקים את מערך המדדים עד ל-31.12.2019 יחד עם השמעתם במשרד.

76. מתוך מענה של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

77. שם.

78. מתוך מענה של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 20.5.2020.

79. מתוך מענה של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לפניית המרכז להעצמת האזרח מתאריך 03.03.2022.

סטטוס: לא יושם

נכון למאי 2020, מערך מדדי התוצאה לא קיים ולא עמד בתאריך היעד של ה־31.12.2019. ממשרד הרווחה נמסר כי נבנו חמישה מודלים כבסיס לעבודה מכוונת תוצאות וכן התחיל מחקר למדידת הערכה בתחום הטיפול באלימות במשפחה. עם זאת, אין עדיין כלי למדידת אפקטיביות בטיפול שכרגע נמצא בשלבי פיתוח מתקדמים.⁸⁰ בשנים האחרונות נעשו מחקרים שעסקו בחוויותיהם של הגברים האלימים ובשיקום הנשים היוצאות מהמקלט אך לא באופן מקיף שיש כדי ללמד על איכות כלל השירותים הניתנים ועל תרומתם למיגור התופעה. כלי למדידת האפקטיביות של המרכזים למניעת אלימות ב־180 רשויות וכן כלי למדידה לפעילות עו"ס משטרה נמצאים בשלבי גיבוש.

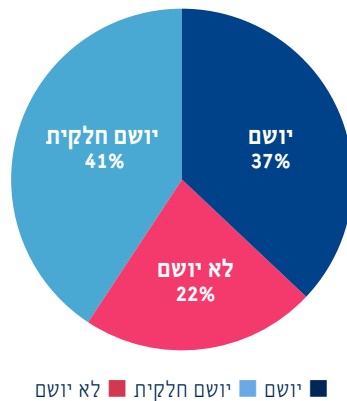
סיכום ומסקנות ותובנות

בשנים האחרונות נושא האלימות במשפחה ואלימות כלפי נשים בפרט, עלה לכותרות פעמים רבות, הן בשל מספר רב של מקרי אלימות והן בשל היעדר מדיניות ממשלתית והקצאת תקציב למיגור התופעה. החל משנת 2014, הוקמו מספר ועדות והתקבלו מספר החלטות ממשלה אשר תפקידן להוציא לפועל תכניות פעולה הנותנות מענה גם לצד הנפגע וגם לצד הפוגע, זאת בניסיון למנוע את תופעת האלימות.

החלטת ממשלה 4439 שהתקבלה בינואר 2019 עוסקת ב"הרחבת הפעילות לצמצום תופעת האלימות במשפחה על ידי משרד הרווחה. בהחלטה נקבעה תכנית פעולה אשר מתייחסת למתן מענה לתקופים, לקורבנות ולעניינים אוניברסליים.

בחלוף כשלוש שנים מהחלטת הממשלה, דוח מעקב זה בחן את אופן יישום סעיפי ומרכיבי ההחלטה השונים, תוך ניסיון לייצר תמונת מצב עדכנית ומפורטת לעת הזו, בשילוב הגורמים שאיפשרו או מנעו את יישום סעיפי ההחלטה.

מהדוח עולה כי החלטת הממשלה מיושמת באופן חלקי בלבד עד כה. כך, מתוך 27 סעיפים אופרטיביים שיועדו לביצוע, 10 סעיפים יושמו במלואם (37.03%), 11 סעיפים יושמו חלקית (40.74%) ו-6 סעיפים לא יושמו כלל (22.22%).

מתוך בחינת ממצאי היישום עולים החסמים העיקריים הבאים:

העדר תכנון תקציבי: רבות נכתב ודובר על תהליך התקצוב הסבוך של תכנית זו. למרות זאת, עד כה לא ניתנה החלטה ברורה של הממשלה אודות התקציב לשם מימוש התוכנית לטווח הזמן הרחוב, אלא רק על בסיס הערכה פנימית של משרד הרווחה לעלות והפרוייקטים בתכנית.

מנגנון מדידה והערכה: ההחלטה מורה על הקמת מנגנון מדידה והערכה הבנוי על כמה אדנים אשר אמור לשפר ולקדם את התכנית בעתיד. עם זאת, מערך המדידה טרם הושלם אך נמצא בשלבי פיתוח מתקדמים. יש להניח כי השלמת הקמת המנגנון תביא לשיפור ביישום עתידי של סעיפי התוכנית ובהגשמת תכלית ההחלטה.

מדדי תוצאה: ההחלטה מורה על הצבת מדדי תוצאה, דבר המעלה באופן מובהק עפ"י מחקר המקרו של המרכז להעצמת האזרח את פוטנציאל היישום של החלטות מדיניות. תהליך הצבת המדדים טרם הושלם ויש להניח שהשלמתו תאפשר את קידום יישום סעיפי ההחלטה.

כוח אדם: ניכר כי אחד החסמים המרכזיים ליישום החלטה זו נוגע ביכולת לגייס ולהכשיר כוח אדם מתאים לביצוע המשימות. מספר סעיפים בהחלטה אינם מבוצעים באופן מלא בשל קושי בגיוס של עובדים סוציאליים (סעיפים 4,13,12) בגיוס כוח אדם במשטרה ובמטה (18 ו 23).

פורס מזיור: לאור הקמת הממשלה ה-36 והעברת תקציב המדינה, ישנה התקדמות בהקצאת המשאבים. יש לציין כי אי אישור התקציב השפיעה רבות על תכנון תקציבי ומדיניות בתחום.

היעדר מידע ונתונים מהימנים: דוח מבקר המדינה לשנת 2021 ציין כי קיים קושי לאגם נתונים בדבר האיוש בפועל של כלל עו"סי האלימות שעלות העסקתם ממומנת באמצעות תקציבי השמה.

היעדר יעדים ברורים: ישנה עמימות רבה לגבי התוכנית עצמה, כוונותיה ומכאן גם לגבי היישום שלה. לדוגמה סעיף 5 העוסק בהרחבת מענים לגברים אלימים שאינו מדייק את הצורך ואינו מפרט את ההרחבה הנדרשת ולכן קשה להבין האם ניתן מענה לצורך.

מתוך בחינת ממצאי היישום עולים המאפשרים הבאים, אשר סייעו לקידום יישום סעיפי ההחלטה:

צוות מתכלל: משרד הרווחה, העבודה והשירותים החברתיים אמון על ביצוע התכנית והעברת התקציבים. גורם מתכלל נחשב כמאפשר ליישום גבוה של החלטות ממשלה, עם זאת, סעיפים רבים מתכנית הפעולה שיועדה לשנת 2019 טרם יושמו. מנגד, במציאות המורכבת מבחינה פוליטית ותקציבית נדמה כי העובדה שהחלטה הייתה רק תחת משרד אחד סייעה לסעיפים שכן יושמו.

דו"ח זה בחן את יישום החלטות הממשלה בנושא המאבק באלימות במשפחה, המאופיינת בעיקר באלימות נגד נשים. בשנים האחרונות התקבלו מספר רב של החלטות ממשלה והופנו משאבים ליישום מדיניות לשם שיפור המניעה והאכיפה בתחום האלימות במשפחה ולמתן טיפול הולם הן לקורבנות והן לתוקפים. זאת, בדגש על תקציב המדינה האחרון לשנים 2021-2022, במסגרתו הוקצו משאבים ניכרים על מנת להתמודד טוב יותר עם התופעה. חשוב מאוד לברך על כך, כיוון צעדים אלו מעידים על תחילת ההכרה בבעיה ובשינוי סדר עדיפות הלאומי על מנת לספל בה. יתרה מזאת, ניכר גם שהשרים הנוגעים בדבר והדרגים המקצועיים במשרד הרווחה, בכל הרמות, מחוייבים לנושא ופועלים במסירות רבה ליישם את מדיניות הממשלה ולקדם את המענים.

עם זאת, באותה הנשימה חשוב לומר גם שנכון לעתה, זה לא מספיק. לפי נתוני משרד הרווחה, בשנה האחרונה עלו ב-10% התלונות על אלימות במשפחה בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה שעברה, מקרב כל גיוני הקשת של החברה בישראל. משבר הקורונה העצים את הבעיה, נתוני משרד הרווחה מספרים כי מספר התלונות שהגיעו אליהם גדל פי שלוש וחצי מאז פרוץ המגפה.⁸¹

לכן, ניתן לומר היום בפה מלא: האלימות במשפחה הפכה למכת מדינה של ממש הדורשת התערבות אגרסיבית של הממשלה. זאת, לשם הצלת חייהן של עשרות נשים מידי שנה ולהשבת הביטחון לאלפי נשים החיות תחת שרור יומיומי בביתן שלהן, המקום שאמור להיות הבטוח ביותר עבורן. הפניית תקציבים והמתנה שהדברים ישתפרו בעוד כמה שנים, בהתאם לקצב הביצוע של המנגנון הממשלתי, לא באה בחשבון. מהסיבה הפשוטה שלאותן אלפי נשים, שחייהן תלויים

81. מקבץ נתונים בנושא אלימות במשפחה, כנסת ישראל, נובמבר 2021 : https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/309de8d4-68ef-eb11-8114-00155d0aee38/2_309de8d4-68ef-eb11-8114-00155d0aee38_11_18271.pdf

באותם מענים, אין כמה שנים לחכות עד אשר הבעיות בהליך הרכש הממשלתי יפתרו, העברות המידע המקוונות יוסדרו, והמענים בשטח יעניקו להן את הביטחון הבסיסי לו הן זקוקות.

הנתונים מראים כי המקום בו הבעיה הינה החמורה ביותר הוא החברה הערבית. מתחילת 2020 ועד ה־8 בנובמבר 2021 נרצחו 49 נשים, למעלה ממחצית מהנרצחות לא היו מהחברה היהודית. גם כאן לא ניתן לומר שהממשלה לא עשתה דבר. כשליש מהתקנות התקציביות המוקצות לנושא במסגרת החלטת הממשלה, הופנו לחברה הערבית וכן תכנית החומש לפיתוח חברתי-כלכלי במגזר הערבי כוללת תקציב של כ־100 מיליון ₪ לנושא בפריסה לחמש השנים הקרובות. אולם, גם כאן המספרים בשבילאות האקסל של אנשי התקציבים עדיין רחוקים מאוד מלהפוך למענים להתמודדות עם הבעיה בשטח.

למרות המאמצים, הדרך עוד ארוכה. החלטת הממשלה מורה על תגבור תחנות משטרה בחוקרי אלימות במשפחה דוברי שפות ובעלי כשירות תרבותית שטרם בוצע, לקבוע מדדי תוצאה שטרם נקבעו, לייצר מנגנון מדידה והערכה אשר עדין לא נוצר. 12 אלף צווי הגנה בשנה עדיין נשלחים מבתי המשפט לתחנות המשטרה

באמצעות הפקס והולכים לעיתים לאיבוד או מביאים לכך שאישה המגיעה להתלונן על הפרת צו הגנה נדרשת להמציא בתחנה את הצו על מנת לקבל מענה. מעבר לכך, יישום ההחלטה דורש שיפור מנגנוני גיוס כוח אדם של עובדים סוציאליים שמשרד הרווחה והרשויות המקומיות לא מצליחים לגייס. נדרשים גם מנגנונים של שיתוף פעולה בין גופים ציבוריים שונים לרבות שיתוף והעברת מידע שיכול להציל חיי אדם רבים, אולם הגורמים המשפטיים בממשלה בולמים מדיניות זו ללא מתן פתרונות חלופיים הולמים.

קדושת החיים היא ערך יסוד בחברה הישראלית. ראינו זאת במאבק מול הקורונה, מול ארגוני הפשיעה ומול הטרור, אנו מצפים לראות זאת גם במאבק באלימות במשפחה.

